

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת כי תשא

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאם

זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֻצֵי הַשָּׂקָל בְּשָׂקָל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׂקָל מִחֻצֵי הַשָּׂקָל תְּרוּמָה לַה' (ל יג)

מפני מה כפל הכתוב בלשונו, לכאורה היה צריך לכתוב "מחצית שקל הקודש"? במסכת שקלים שנינו (שקלים א א) שבא' באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים, ותמהו מה ענין שקלים לכלאים.

וביאר בספר דברי יהונתן שהטעם של מחצית השקל דוקא לא ירבה ולא ימעט, לרמז שכל אחד ואחד מישראל צריכים זה לזה, וכל אחד לבדו אינו אלא חצי גוף, ורק בהצטרפו ובהתחברו עם כלל ישראל נחשב לגוף שלם, אלא שיש להתחבר ולהתאחד רק מין במינו, עם הכשרים והישרים בישראל, וצריך מאד להזהר שלא לידבק בשאינו מינו, עם אנשים שאינם הולכים בדרך ישרה, ולפיכך באה המשנה ומשמיעה על השקלים ועל הכלאים כאחד.

ולפי זה יש לפרש את כפל הלשון בכתוב, שמחצית השקל מורה על מעלת האחדות בישראל, אולם יש להזהר שיהיה בשקל הקודש, ולא מין בשאינו מינו.

וידוע הרמז במילת מחצית הצדיק באמצע, ואלה הקרובים אליו הם בבחינת חי, והמתרחקים מן הצדיק הם בבחינת מת, והמדבק עצמו בתלמידי חכמים כאילו מתדבק בשכינה, כמו שנאמר "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" (דברים ד ד) ומכלל הן אתה שומע לאו.

וְלִקְחֵת אֶת כֶּסֶף הַכֹּפְרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכָרוֹן לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם (ל טז)

למה נסמכה פרשת כיור לפרשת שקלים?

וביאר רבינו בחיי שמפני שהיו מי הכיור מרבים הגשמים, והשקלים היו צדקה, ובזכות הצדקה הגשמים מתרבים, ובבטולה נעצרים וכן בחז"ל אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואינם נותנים שנאמר נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר. (דברך נצב בשמים)

בְּבֹאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מִיַּם וְלֹא יָמְתוּ אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשִׁרְתָּ לְהִקְטִיר אִשָּׁה לַה' (ל כ)

למה כאן כתוב "ירחצו מים" ואילו גבי טמאים כתוב "ירחצו במים"?

וביאר רבי יחזקאל אברמסקי שמדובר כאן ברחיצת ידיים ורגליים ולכן כתוב הלשון "ירחצו מים", אבל שם טעונים הטמאים טבילת כל הגוף במקוה ולכן כתוב "ירחצו במים".

וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שִׁמּוֹן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם (ל לא)

לכאורה היה ראוי שיאמר "יהי לאהרן ולבניו" כמו הכתוב בבגדים ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו, ואמר יהי זה לי למשוח בו משיח קדש אשר אבחר בו לדורותיכם, וכדי שלא תבין הכתוב ואשר יתן ממנו על זר ונכרת, שיהיה זר כל מי שאינו מזרע אהרן, ואם כן מלכי ישראל שלא היו כהנים איך נמשחו בשמן המשחה,

וביאר רבינו בחיי שבא הכתוב הזה יהי זה לי להכניס, בכלל הכהנים המלכים כי שניהם משיחי השם, וזהו שהזכיר בדוד קום משחוה כי זה הוא, ואמר הכתוב גם כן מצאתי דוד עבדי בשמן קדש משחתי, כלומר בשמן שהוא משחת קדש לי, ועל כן אמר הכתוב על בשר אדם לא ייסך, ויש להבין מלשון אדם הדיוט ולא מלך, וצריך שתשכיל (דברך נצב בשמים)

אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְמוֹהָ לְהַרְיִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוּי (ל לח)

למה לגבי שמן המשחה כתוב איש אשר ירקח כמהו חסר האות ו', ואילו לגבי קטרת כתוב איש אשר יעשה כמהו מלא האות ו'?

וביאר בספר טעמא דקרא שבא לרמז מה שכתוב בגמרא (כריתות ה.) שמן שפטמו לחצאין פטור, קטרת שפטמה לחצאין חייב, ולכך כתוב מלא, דעל כל קצת ממנה חייב, אבל חסר משמע רק אחת, כדפירש רש"י בפרשת עקב גבי לוחות, ועיין לעיל להיפך דמלא משמע דוקא מלא כולו אסור, אבל אם חיסר א' מסממניה מותר, כמו שכתוב בירושלמי פרק קמא דמגילה ה"א ודוקא בקטרת דפיטמה לחצאין חייב, וסלקא דעתך דגם בחיסר חייב, ולהכי איצטרך כמהו מלא אבל בשמן המשחה דילפינן בגמרא דגם לחצאין פטור, כמו שכתוב אם חיסר אחד מסמניה ולא איצטרך למכתב התם מלא.

רָאָה קְרָאתִי בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדִיהַ וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי אֹתוֹ אֶת אֹהֶל־יָאֵב בֶּן אַחִי־סֹמֶךְ לְמִטָּה דָן וְכִלְבֵּב כָּל חֶכֶם לֵב נֹתְתִי חֲכָמָה וְעָשִׂי אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ (לא ב-ו)

מהו שהקדים הכתוב מעין מילת פתיחה והקדמה ראה לדברי ה' אל משה, ועוד לשם מה בא הכתוב ופירט את ייחוסו של בצלאל ואת שם אביו ואבי אביו, ואילו אצל אהליאב בן אחיסמך (פסוק ו) פירט אלא שמו ושם אביו?

וביאר המהרי"ל דיסקין שהיה בצלאל ממשפחתו של משה רבינו, נכד של אחותו מרים, ואם כן היו יכולים חלילה לחשוד במשה כי עשה כן מדעתו ולא מדעת הקב"ה, (וכפי שטפלה עליו אשת קורח איהו הוה מלכא לאחווה שוויה כהנא רבא לבני אחוהי שוינהו סגני כהנא סנהדרין קי.) לפיכך אמר הקב"ה למשה רק מי שעונה לשם ולייחוסו של בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, וזהו אות וסימן כי הוא הנבחר מאת ה' לתפקיד, והנה מחנה ישראל היה רב ועצום (עי' ברכות נ. שהיו ג' פרסאות על ג' פרסאות) ולכאורה על פי ההסתברות היו רבים אשר היו עונים לשם ולסימנים אלו, משה רבינו בודאי לא אמר סימנים אלו מעצמו, שהרי לא ידע משה שם של כל אדם ואדם ושם אביו, כי עדיין לא נמנו במספר שמות, ומכאן ידעו כולם כי סימנים אלו מאת ה' ניתנו ובחירת האיש נעשתה ברצון ה', וזהו שהקדים ה' ואמר "ראה" היינו תראה ותבדוק למי יש את הסימנים הללו "בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה", ואכן בכל ישראל לא נמצא כי אם אחד, והרי זה אות וסימן כי מאת ה' היתה זאת, והיה זה רצונו ובחירתו של הקב"ה באיש זה כדי לעסוק במלאכת המשכן.

וְאֵתָהּ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשֵׁיכֶם (לא יג)

פעם ערך הקיסר האוסטרי פרנץ יוזף ביקור ממלכתי בכמה מערי גליציה, במהלך הביקור הגיע עם פמליתו לקראקא, והתעתד לבקר בבית הכנסת הגדול בעיר, שונאי ישראל תושבי המקום זממו מזימה שפלה, הם חדרו לבית הכנסת בשעות הלילה והסירו את תמונת הקיסר שהיתה תלויה בקביעות בפרוזדור בית הכנסת, למחרת בשעה שנכנס הוד רוממותו בשערי בית הכנסת לחשו הללו על אזנו, יראה נא תמונתו שהיתה תלויה כאן הוסרה, ראשי הקהילה ציוו לעשות כך כדי להפגין איבה וניכור, הקיסר לא מיהר להאמין להם, ופנה אל רבי שמעון סופר זצ"ל רבה של קראקא שהיה גם ציר בבית המחוקקים האוסטרי ואמר לו האם נכונה היא השמועה כי תמונתו הוסרה מכאן היום, כדי להתריס נגדי? רבי שמעון נבהל והציץ אל הקיר ונדהם לגלות כי אכן התמונה איננה, אולם הוא לא איבד את עשתונותיו והגיב מיד, אמת הוא שתמונת השר תלויה כאן בקביעות והוסרה היום, אך לדבר יש טעם, לפי חוקי תורתנו נצטוונו להניח תפילין בכל יום כאות ברית, בינינו לבין הבורא, אולם בשבת קודש אסורה עלינו הנחת התפילין כי על השבת נאמר בתורה אות היא ביני וביניכם, ובשבת אנו חשים את השכינה החופפת עלינו ולכן איננו זקוקים לסמלים ולרמזים אחרים, בדומה לכך נהגנו בארוע החגיגי היום, בכל הימים תלויה כאן תמונת הוד מלכותו כאות ברית בינו ובין הקהילה היהודית, אולם היום נוכח הביקור המלכותי

תהא זו פחיתות כבוד אם נביט בתמונה הדוממת בשעה שאנו זוכים לראות את הוד מלכותו פנים מול פנים ולפיכך התמונה איננה.

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַשְּׁבֵת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לְכֶם מִחַלְלֶיהָ מוֹת יוֹמֶת כִּי כָל הַעֲשֵׂה בָהּ מִלְאָכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקִּרְבַּ עַמִּיהָ (לא יד)

לכאורה תיבת "לכם" מיותרת היא והיה מספיק שיכתוב "כי קדש היא?"

וביאר רבי נחומק מהורודנא שלפי שאמרו בגמרא פסחים (סו) הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם, ושמא תאמר כי יש לקיים הלכם באכילה גסה והנאות הגוף ולכך אמר הכתוב "כי קדש היא לכם" ורצה לומר שגם "הלכם" צריך להיות "קודש", והוי אומר הגם שמצוה היא להתענג בשבת בבחינת "לכם" ויש לראות שגם זו תהא תחת אורת ה"קודש" וזאת על ידי שנכוון בסעודות השבת שיהיו לשם קדושת שבת וכדי למלא מצוות ה'.

וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֵת לְעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבֵת לְדֹרֹתֵם בְּרִית עוֹלָם (לא טז)

למה כתוב פעמיים את המילה את השבת?

וביאר בספר דעת קדושים שאם ישמרו ישראל שתי שבתות אז יהיה "לדורותם ברית עולם", והוא משום מה שכתוב ביומא (לו) כיון שבא דבר עבירה לידו פעם ראשונה ושניה ולא חטא שוב אינו חוטא", הבטחה היא מהקב"ה שישמור אותנו מחטאו עוד באותה עבירה שמנענו עצמנו פעמיים מלעבור עליה, וכמו כן נאמר שאם ישמרו שתי שבתות מובטחים הם מהקב"ה שיהיו מחזיקים בבריתו, כלשון הכתוב "אשר ישמרו את שבתותי וכו' ומחזיקים בבריתי (ישעיהו ו), ובדרך רמז נאמר שלכן אמרו חז"ל כשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך (שבת קיט), ומדוע שלא יברך לכל השבתות אלא שאם תשמר השבת האחרת כיוצא בה, ממילא כבר ישמרו כך כל השבתות הבאות.

סרו מהר מז הדרד אשר צויתם עשו לְכֶם עֵגֶל מִסֶּכֶה וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֵינוּ מִמִּצְרָיִם מִצְרָיִם (לב ח)

כתוב במדרש אמר ר' שמואל ב"ר נחמן נאה היה לאבותינו לקבל התורה ולומר כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, שמא נאה להם לומר "אלה אלהיך ישראל" אתמהה.

הכיצד אפשר בכלל להעלות על הדעת ולקשר בין שתי האמירות הללו הסותרות ונגודות זו את זו בתכלית, ולגופו של ענין קשה, מדוע אמרו "אלה אלהיך ישראל" ולא "אלה אלהינו ישראל", שמשמע מזה שהם כמדברים על אחר, והם אינם כוללים עצמם בזה?

וביאר הבית הלוי שעיקר חטא של עבודה זרה אינו תלוי רק במעשה בלבד, ועיקרו של החטא הוא כאשר מצטרפת אל המעשה גם כונת הלב, שהרי כך שנינו (סנהדרין סב.) "ואי לאו דקבליה, לאו כלום הוא" המשתחוה לעבודה זרה ואינו מקבלו באלוה אינו חייב עליו, וזהו שאמרו אלהיך שכל אחד ואחד אפילו מאותם שחטאו והשתחוו לעגל מכל מקום היה לבו נוקפן, והיה ירא מהעונש ולא רצה לעשות מעשה בעצמו לקבלו עליו באלוה, ולכן אמרו איש לחברו "אלה אלהיך", ונמצא שלא היתה שם שום עבודה זרה בפנימיות הלב אלא רק במעשה, ועל פי זה יובן היטב פשר המדרש הנ"ל, ואכן בחטא העגל עברו רק על נעשה כי החטא היה רק במעשה אבל בפנימיות הלב לא עברו כיון שלא קיבלו אותו על עצמם באלוה, וזהו שאומר המדרש נאה היה לאבותינו לומר בקבלת התורה כל אשר דיבר ה' נעשה, ובזה שהוסיפו ואמרו נעשה, לקבל כל אחד על תבירו, ולא אמר כל אחד אעשה היה זה דבר נאה, וכיון שכך מוסיף המדרש ואומר כי לעומת זאת לא היה נאה המאמר "אלה אלהיך ישראל".

לְמַה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לְאֹמֶר בְּרַעַה הוֹצִיאָם לְהִרְגָם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׂוֹב מִחֲרוֹן אַפָּךְ וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה לְעַמְּךָ (לב יב)

מה הפירוש בהרים?

וביאר בספר טעמא דקרא שלא תקשה איך יאמרו מצרים שהוציאם להרגם, ואם כן למה לא הרגם מיד, ועל זה תירץ שיאמרו שאין יכול להרגם אלא בהרים כמו שכתוב ארם (במ"א כ') אלקי הרים אלקיהם ולא אלקי עמקים ועתה היו בהר סיני, ולכן הרגם, ובת"י אי' בהרים בהר שריון ושניר וחרמון וסיני והיינו משום שהרים אלו היו משם עד ארץ ישראל כמבואר בפסוקים.

וַיֹּאמֶר לְכֶם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימּוּ אִישׁ חֲבֵרוֹ עַל יְרֵכּוֹ עֲבְדוּ וְשׂוּבוּ מִשְׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחְנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קָרְבּוֹ (לב כז)

לכאורה לשון "אלוקי ישראל" אינו מובן, ועתה כאשר ה' מצוה להרוג איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו אין זה הולם לצרף את הלשון "אלוקי ישראל"

וביאר החפץ חיים שבהנהגה זו שה' הענישם מיד, על ידי ציווי מייד של "הרגו איש את אחיו", ויש בכך משום התגלות אלוקי ישראל, ומשל לאדם שיש לו שני בעל חוב האחד אוהבו, והאחד שונאו, בנוהג שבעולם לאוהבו מסדר תשלומים וגובה חובו לאט לאט בסבלנות ובסלחנות, ולא כן יחסו של המלווה לשונאו הוא ממתין פרק זמן קצוב ואז גובה כל חובו בבת אחת, ואף גובה ריבית על ההמתנה, כן הדבר בהנהגת הקב"ה עם בני ישראל, הקב"ה אינו מניח לחובם לגדול שיצטברו ויתפחו עוונותיהם, אלא מצוה מיד להענישם ובתשלומים כמו שאמרו על חטא העגל "וביום פקדי פקדתי" והיינו שאינו גובה הכל בבת אחת, ועל ידי כן יכולים לעמוד בעונשו, ולא כן הדבר אם היה גובה חובו לאחר זמן כי אז העונש גדול וכבד מנשוא.

בדיחות לחודש אדר.

ילד ביקש ממני שאעביר לו ספר חשבון, ואמרתי לו שאין שליח לדבר עבירה.

היי! לא ציירת לו אוזניים! אז מה? הוא גילח אותם!

הבן שלי שאל אותי איך אומרים פונדתיא

לפעמים דווקא שורה של אפסים יכולה לעזור לך להיות מיליונר.

הצעת חוק: אנשים שאומרים בוקר טוב יצטרכו להביא הוכחות.

שום דבר טוב לא יוצא שמתחיל במילים לא רוצה להפריע לך.

העלון נתרם להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם

ולרפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל:

לרב יצחק בן דינה רייזל שושנה ולרב אליעזר בן מרים ולרב אברהם בן שרל
ולרב יצחק בן צביה ולרבנית רייזל בת אהובה הענא ליבא ולאישא רבקה בת יונכד יהודית
לילד יחזקאל ידידיה בן נחמה שיינדל

בלזרע של קיימא לאברהם בן מיכל ונעמי בת אסתר יהודית בקרוב ובנקל

לעלי נשמת:

ר' מרדכי בן הרב בנימין גוטמן צוק"ל נלב"ע ט"ז אייר תשפ"ג

ומרן רה"י הרה"ג ר' ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין צוק"ל נלב"ע י' סיון תשפ"ג
ומרן ראש הישיבה הרה"ג ר' ברוך מרדכי בן הרב ישראל אזרחי צוק"ל נלב"ע י"א חשון תשפ"ד
ומרן ראש הישיבה הרה"ג ר' ברוך בן הרב משה ויסבקר צוק"ל נלב"ע ט"ז שבט תשפ"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

ניתן לקבל את העלון במייל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון רק בין הסדרים: **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרשו, ביום חמישי. הדרכה: נכנסים לדרשו ובוחרים הורדת עלונים, לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה - פנינים נפלאים).